

چۆن ھاوسىرەكەت بەختە ۋەز دەكەيت ؟

نوسىنىنى أم نور

۲۰۲۲

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله، والصلاة والسلام على رسول الله و على آله و صحبه أجمعين،
أما بعد

هاوسەرگیرى ئارامى نەفسە بۆ ھەردوولا ،
وہ حموانەوہى جەستەيە و وہ دلنیاى روحة،
وہ دريژ کردنەوہى ژيانە بۆ ئەوسەرى.
يەکیکە لە نيعمەتەکانى دوونیا ، کە ئارامى ژيان و قیامەتى
لەسەر تە پەحم و خوشەوێستى و رێزە .
خوای گەورە سەبدان و تەعالى دەفەر مویت

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ
وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً

(النساء) ①

لەم نامیلکەدا باس لە چۆنیەتى مامەلەکردنى ئافەرەت لەگەڵ ھاوسەرەکەى
دا دەکەین چۆن دەتوانیت ھاوسەرەکەت بەختەوەر بکەیت ؟

گرنگی خێزانمان بۆ دەردەکەوێت چونکە ئافەرەتانمان بنچینەى خێزان
بەختەوەرى مالهەکە لەسەر تیگەیشتن و ئەقڵیەتى خاتونى مالهەکە دەرواى ،
وہ خێزانیش یەکیکە لە ھەرە شتە جوان و گەورەکانى کۆمەڵگەکەمان
بنچینەى کۆمەڵگە یەکى باش و خێزانیکی باشە .
ئامانجمان گۆرین و خزمەتیکی بچوکە بە کۆمەڵگا .

◆ حفظ غيبة الزوج (پاراستنی دیار نهوونی

میږد)

پټویسته له سمر ثافرهت که پاریزگاری له نهښیه کانی
میږدو ټهوهی له نیوانیاندا روده دات بکات، وه
مندالنه کانی بیاریزیت به باش پهر وهرده کردن
وفیرکردنیان زانستی شهرعی و دوونیای وچاودیږی
کردنیان تهن دروستیان، وه ههروه ها پاریزگاری کردن
له کهس وکارو خزمه کانی بهوهی که خراپه یان له گهلدا
نهکات وریز له کهس وکارو میوانه کانی بگریت.

◆ حسن الاستقبال (به جوانی پیشوازی کردن)

ئەو کردەوانەى ئافرەت مێردەكەى پى بەختەوەر دەكات
بە جوانى پیشوازی لى کردنیەتى كاتىك كە دەگەریتەو
مالەو، پیاوان لە دەرهو توشى ماندوو و هىلاکبونىكى زۆر
دەبن هم بەجەستەو وە بە مێشکیش بە جوانى پیشوازی
لێکردن و خو رازاندنەوت و زەدەخەنەكت هىلاکى ئیش
لە سەر پیاووەكت لادەبات، وە قورسى و نارهەتیهکانى
ژيانى لە سەر سووك دەكات ، ئەوكات هەست بەو دەكات
كە مالەكەى بەتەواوەتى جیگای حەوانەو ئیسراحتە ،
ئەوێ ئافرەتان دەیکەن كە بە بۆلەو بە ئیهمالەو پیشوازی
لە مێردەکانیان دەکەن یەکیكە لە هەلەکانى ئافرەتان . كە
ساردى دەخاتە نیوان هەردووکیان ، بۆیە تکیە وریای ئەم
خالە بن زۆر گرینگە بۆ ژيانى هاوبەشیتان !

❖ أوقات الزينة (كاتەكانى خۇپازاندنەوہ)

ئافرەتى ژىر ئەو ئافرەتەيە كەدەزانىت شتەكان لە شوینى
خوى دابنىت، وەكات و وەقتى شتەكان دەزانىت وە خوى لەو
كاتانەدا دەپازىننەوہ كە خوى گەورە ئاماژەى پى کردووە
لەكاتەكانى پشوو و پىش نوێژى بەيانى و لەكاتى
نوێژى نيوەرۆ و لەپاش نوێژى خەوتنان (العشاء) وەلەكاتى
گەرانەوہى مێردەكەى لە سەفەر. وە لەوكاتانەى كە
هاوسەرەكەى ئارام و دلخۆشەو و نەك كاتىك كە ھەست
بە ماندووى زۆر بكات ، وە دەبىت ئەمە بەردەوام بىت نەك
تەنھا چەند مانگى سەرەتا بىت و دواتر ساردبىتەوہ ، چونكە
كاتىك ئافرەت دەبىتە ھى پياويك بەتەواى بون و نەبوونى
دەبىتە ھى ئەو ھەر لەبەر ئەوہى پىويستە ئافرەتى ژىر
بزانىت كە چۆن ھەموو سەرنج و بىنى مێردەكەى بۆ لاى
خوى پادەكيشىت . نەك تەنھا شەھوہتى و ھەزەكانى بۆلاى
خوى پاكىشتت بەلكو پىويستە دل و ئەقلىشى بۆ لاى خوى
پاكىشتى

◆ يجب على المرأة تعلم عقيدته (واجبه لهسمر

ئافرهتان به خو فيرکردنيان به عقيدته)

شتيكي كه لهسمر ئافرهتان واجبه ئهويش خو فيرکردنيان به زانستى شهرعى كه زور واجبه كه بهختهوهرى ميړدهكهى بهدهست دههينت بو بوون به ئافرهتيكي نمونهى پيوسته و يهكيكه له بنچينه سهرهكيهكان كه پيوسته لهسمر ئافرهتان فيربوونى زانسى شهرعيه وهتايبت عقيدته و سونهت و قورئان بزانييت ، وه بهختهوهرى ميړد تنها له رووخسارو شته دوونيابهكان بهدهست نايبت بهلكو گرنگترين شت ئهويه كه ئهوهى هاوسهرهكهت نهيزانى تو فيرى بكهيت .هيچ شتيك نههيليتهوه بوى بهشيويهكه ئهونده ههنگاوى باش بهرهو پيشهوه بهريت ، بهشيويهكه كه بنچينهيهكى بتهوت بونياد ناييت له ئهقيدديهكى راست و درووست كه بهتهواوى تيگهيشتن بو دين بهشيويهكى درووست و راست بيت نهك به شيووى تهقاليد بيت ، تو بونياتنهرى خيزانهكهتى

◆ تجمیل العقل و الفهم روحها ، (جوانکردنی

ئەقل و تیگەیشتن و دەرون)

یهکیک لەو شتانه که بهختهوهری میرد به دهست دیت جوانی
تیگەیشتن و عقلیهتی له هاوسهره کهی ، تنها جوانی
دهره وه شکل و خورازاندوه گرنگ نیه به لکو پیویسته
له گه لیدا ئەقلیشی و دهرونیشی و تیگەیشتهکانی
جوانتر بکات ، وه پیویسته که ئافرهت دایمهن که سیکی
میهره بان و له سهر خو بیت بهرامهر هاوسهره کهی وه
دوژمنایهتی نه کات ، وه نابیت خو ی فهرز بکات به سهریدا
به لکو ده بیت ، گو پرایه لی بو میرده کهی بکات وه دلنای و
ئارامی و متمانه بداته میرده کهی ، وه گفتوگو کردن له کات
دیاری کراوه کان و پلان دانان و بو گفتوگو یه کی هیمنان
چونکه ئامانه مصدر بو بهرا دهوامی و بو ههست کردن و
مانه وهی خویشه ویتی له نیوان خیزانه کاند ، چونکه ئەمانه
وا ده کهن که ئەقلیکی کراوه تیگەیشتنیکی زۆره ژیان کردن
ئاسانترو و ئارامتر و خوشتر ده بیت

◆ طاعة الزوج (گۆپرایه‌لی می‌رد)

می‌رد سه‌رکرده‌یه ، به‌لام سه‌رکردایه‌تی خوشه‌ویستی
و ریزگرتن و به‌خشین و خوبه‌ختکردن نه‌ک به‌کۆیله‌کردن
وزال‌بوون سنور به‌زاندن بۆ مافی ژنه‌که‌ی ، ژنیش پالپشت
و یارمه‌تیده‌ری ئه‌مه‌ گۆپرایه‌لی کردن پیاو یه‌کیکه‌ له
سیفاته‌کانی ئافره‌تی ئاقل و ئافره‌تانی ئیماندار ، ئه‌مه
نه‌ک بۆ زیات کردن خوشه‌ویستی نیوانیان به‌لکو و له
ئیسلا‌میشدا ئاماژه‌ی پێ‌کراوه‌ وه‌ک پێغمبه‌ری خوا صلی
الله علیه وسلم ده‌فه‌رمو‌یت:

ئه‌گه‌ر فه‌رمانم به‌ که‌سیک به‌کردایه‌ سوژده‌ ببات بۆ که‌سیک
تر ، ئه‌وا فه‌رمانم به‌ ئافره‌ت ده‌کرد سوژده‌ بۆ می‌رده‌که‌ی ببات.

لێ‌ره‌دا گرنگی ئه‌وه‌ ده‌رده‌که‌و‌یت که‌ پێ‌ویسته‌ ئافره‌ت
گۆپرایه‌لی بۆ پیاوه‌که‌ی هه‌بی‌ت ، له‌ جێبه‌جێکردنی داواکاریه‌
دوونیا و شه‌ریه‌کاندا ، ئه‌ما نه‌چێته‌ شتی حه‌رامه‌وه‌

◆ حسن تدبیر المنزل (به چاکی بهر یو بردنی مال)

یه کیک له ئهرکه کانی ئافره تی چاک و ژیر بهر یو بردنی مال له ، ئهمهش به پین جوری ژیری ئافره ته که ده گوریت ، وه له سمر ئافره ت کاریکی گرنه و پیروژه که هه میسه مالهمی به پاک و خاوینی رابگریت چونکه به راستی مال مالی ژنه ، له ریکخستن و دیزاین کردنی شته کاندای کاتیکی ئافره ته که لیها توو شاره زابوو ، ده توانیک به شتانیکی که میسه بیت مالیکی ته رتیب و ریک و جوان درووست بکات . وا پیویست ده کات ئافره تی ژیر لیزانینی هه بیت بو درووست کردنی خواردن و شیرینی هکان ، ئهو شتان که وهک ئافره تیک پیویسته شاره زابیت ، وه پیویسته بزانیته له که مترین زهره ر زورترین قازانج به ده ست بهیئت ، یاسای نوئی دابنیت ، بو خوارد گهر جاریک خواردنیک له شتیکی کهم بوو پیویست ده کات به شتیکی تر قهره بووی بکاته وه ، یان بو نمونه ؛ خاتونیک بریانی درووست ده کات ، بو به یانی بریانی که ماوه ته وه به لام کهمه ، ده توانیت برنجی ترلیپینت و تیکه لی بریانی بکات که ئیواره درووستی کردووه تا ئه وهی تازه و زورتریش ببیته وه ،

وه هه میسه مالهمی به بونی خوش بلاو بکاته وه . تا مالیکی هیمن و ئارام بیت . چونکه پیاوان له دهره وه ماندوو شه که ت ده بن وه کاتیکی هاوسره کانتان گهرانه وه مالهمه به زهره خه نه کانتان و بونه خوشه کانی خواردنه کانتان اسراحه تیک بکهمن ، ههرکاتیکی دهره وه پرپوو له بن رهوشتی دل رهقی ژاوه ژاوی راکردن به دوا ی پاره دا ، مالیکی بنیاد بنی که هاوسره که ت و مالهمه ت پرپیت له خوشه ویستی و رهوشته به رزی و ریز و نهرم و نیانی

♦ التعاون على الطاعة (هاوکاری کردنی یهکتری لهسمر خوا پهرستی و طاعت)

یهکیک له گرنگترین شت که دهتوانی هاوسمرهکەتس پى بهختهوهر
بکهیت له دوونیاو قیامهتدا ئهوهیه که بینیت خیزانهکەى ئهرکهکانس
بهرامبه به خوا به جس دینیت، وه ههمیشه هاوکاری یهکتر بکهن
لهسمر بهردهوام بوون به قورئان لهبر کردنهکەتان و وه خو
پیگهیانددنتان له طلبس علمس ، بهلام ئهونده خوٲ باش پیگهینه که
هیچت نهمینتهوه بوئهوکاته ، بهلام بیگومان دهزانین که زوړیک له
خهکس دواى ئهوهى که زهواجس کردوو وه مندالیشس بووه بهردهوام
بووه توانویهتس بیته حافظ قورآن خزمهتیکس کتیهکەى الله ی
کردوو چ کردوو یهک لهوه باشتەر؟!
، وه هاریکاری میردهکەشس دهکات لهسمر به جس هیئانسی
سونهتهکانس خوشهویستمان پیغهمبهری خوا (صلی الله علیه
وسلم) ، وه ههمیشه له خزمهت کتیبس سهلف و ئههلس سوونه
که بختهوهری دنیا و قیامهت و هاوسمر و مندال و دهووروبهرهکەت
بهدهست دهیئیت

◆ الاعتراف بالخير فى الزوج (دانان به چاكهكانى

هاوسمر)

يەكېك لەو شتانەى كە هاوسەرەكەتى پىن بەختەوەر دەكەيت ،
ئەوہیە كە ھەمیشە ئافرەت دان بە كارە چاكەكانى مېردەكەيدا
بنیت ، چونكە ئەمە دەبیٹە ھۆى زیادبووى خۆشەويست و دلسۆزى
لە نيوان هاوسەرەكانتدا ، وادەكات كە ھەمیشە هاوسەرەكەت
بەردەوام بیٹ لەكارە چاك و باشەكانى ، لەگەل تۆدا وە لەگەل
دەورو بەردا . ئافرەتى ژیر دەزانیت لەچ كاتیدا ئەو كیشانەى كە ھەيە
بە شیوہیەك بەھاوسەرەكەى بلیت ، كە هاوسەرەكەى بەوپەرئ
جوان تیگەیشتنەوہ لەیەكتر تیبگەن و چارەسەرى بگەن . وە
چارەسەر كردنى كیشەكانتان بەبى ئەوہى بچیتە دەرەوہى مألەكەت
ھونەرئكە بۆ ئەم سەردەمە زۆر پئويستە وە دەبیٹ لیزانیت ھەبیٹ
بۆ بەكارھینانى ئەم ھونەرە ، چون دلدنیا بە گەر كیشە بچوكیش بیٹ
چوہ دەرەوہى مألەكەت گەرە دەبیٹ ، وە لەكاتى كیشەكاندا ھەموو
خراپەى پیاوہكەت مەدەوہ بەرووى دا بەلكو باشەكانیشى ببینە ،
دانان بە چاكەى هاوسەرەكەتدا لە بوونى وەفا و بەئەمەك بوونتە بۆ
هاوسەرەكەت

◈ الرضا بما قسم الله (رازی بوون به بهشی خوا)

یه کیک لهو شتانهی تر که هاوسهرکەتی پێ به خەتەر ده کهیت ، وریا و ئاگادار به
ئەویش رازی بوونه به بهشی الله ، لهو هی که ههتانه ، سوو پاسی الله بکهن ،
ئەو هی نیشتهانه ئارامی بگرن له سهری ، هه مووکات پێویست ناکات که بیده یتهوه
به سهر و چاوی هاوسهرکەت له وانه یه ئەو هی خەلک نیهتی ئیوه ههتانه به زۆریشوه
به لām ئافرهتانه هه می شه شتی خەلکی به گه وره تر و با شتر ده بیّت که ده بیّت
ئاگادار بن و وه

پێغمه ری خوا صلی الله علیه وسلم فەر موو یه تی :
سهیری له خۆتان خوار تر تر بکهن و سهیری له خۆتان سه رو ر مه که ،

هه رو هها پغه مبه ری خوا صلی الله علیه وسلم فەر موو یه تی : هه رکه سینک به یانی
هه ستاو جه سته ی ساغ بوو به ئارامی و ئاسایش بوو له ناو کۆمه له کهیدا ، وه
خواردنی ئەو رۆژه ی هه بوو ئەوه وه ک ئەوه وایه هه موو دوونیای ده سته کۆت بیّت ،

به راستی ئیمه نه ک هی به یانی به لکو هه ی زیاتر له شه ش سالی شمان هه بیّت هه ر
ده تر سن بر واما ن به مه نیه چونکه ئەوه نده له رزق و خواردن و خواردنه وه ده تسرین ،
وه ک ئەو هی که خودا نه بیّت و بر واما نه هه موو شته کانی تر هه بت بر واما ن به
رزقی الله نه بیّت ، خودا رزقی میرو و چۆنه که یک ده دات له م وه رزه سه رمایه دا ، ئیتر
چۆن رزقی ئیمه نادات ، بۆیه ئەی خوشکی سه نگینم ته نها داوای پارهی حه لāl له
هاوسهرکەت بکه و رازی به بهشی خودا

◆ احسن التصرف مع أقارب زوجك (نواندن)

ههلسوو كهوتى جوان له گهه ل خزمى پياوه كهت

يه كيكى تر له وستانه ي كه هاوسه ره كهتى پى به خته وهر و دلخوش ده كه ي جوان مامه له كردنته له گهه ل نزيكه كانى ، و ريز گرتنه له گهه ل دايك و باوكى و خوشك و براكانى و سهردانى كردن بيايه ، به لام به پى پتويست و به پى شمع ، وه ناگدار به خوت بپاريزه له تيكه لاويت له گهه ل براى هاوسه كهت (هيوهر) . كه به راستى لهم سهرده مه دا زور كه من ئه وه ي گوئ ده دات بهم په يوه نديه چونكه تيكه لاويه كى زور هه يه له نيوانيان ، كه وهك ئه وه ي مه حره مى بيت قسه و تيكه له وي زور ده كريت ، وه ههروها ناگدارى قسه كردنه كانت به قسه ي مالى خوت مه هينه وه بو مالى خه زورت و قسه ي مالى خه زورت مه به بو مالى باوكت ، گهر باشيش و شتى ئاسايش بيت هه رگيز باسى مه كه و خوتى به دوور بگره لى . چونكه سيفه تيكى ناشرينه كه هه مى شه له مالى خه زورت بللى مالى برا كه م ئه وشته يان هه يه و ئه وه يان نيه ، هه رواها كه م قسه بكه له مالىان و خوت ته داخولى هه موو شتيك مه كه ، بو ماله كه ي خوت وهك روونا كره وه يهك به به لام له مالى خه لكيدا ، تاريكى مه به به سه ، كه له شتيكيش نازانيت قسه ي تيدا مه كه و خوت به دوور بگره له مناقه شه كردن له گهه ليان ، به تايبه ت له گهه ل دايك و باوكى هاوسه ره كهت ، هه مى شه ئافره تيكى بيدهنگى سهنگين و ژير به كه دلى دايك و باوكى و خر مه كانى رابگريت كه ئه مهش واده كات هاوسه ره كهت پى سهر بهرز و به خته وه ربيت

◆ قول الحقیقه (وتنی راستیه‌کان)

یه‌کی‌کی تر له و شتانه‌ی هاوسهره‌که‌تی پی د‌ل‌خ‌و‌ش
وسهر‌فراز ده‌که‌یت هم‌میشه راست گو‌ی‌ی‌ته له
گه‌ل‌یدا ، راست‌گو‌ی به وشه و به قسه و ره‌فتاره‌کاندا ،
هر‌شت‌یک هه‌بو و گه‌ر ناخ‌و‌ش‌یش بی‌ت وتنی راسته‌کان
زور با‌شته‌ی بی ئه‌وه‌ی پیچ و په‌نای تی‌دا بخه‌ن ، نه‌ک ته‌نها
افره‌ت به‌ل‌کو زور زه‌ور‌تره که پیاوان‌یش به هه‌مان شی‌وه
که راست‌گو‌بن له بچ‌و‌ک‌ترین قسه‌وه که کرد‌بی‌تان . به‌لام
هه‌ند‌یک شت هه‌یه به تایبه‌ت به ئافره‌تانه‌وه که پی‌ویست
ناکات بیکات لای هاوسهره‌که‌ی وه‌ک با‌س‌کرد‌نی ش‌ک‌ل و
شی‌وه‌ی ئافره‌تانی تر . یان هه‌ند‌یک شت هه‌یه له ژیا‌ندا
نه‌وتنی با‌شته‌ی ، به‌لام با ه‌یچ دو‌وری‌ه‌ک نه‌بی‌ت له نی‌وان‌تان

◆ الاخبار السارة (ههواله دل خوشكرهكان)

باشتر وایه كه ئافرهتی مسولمان هه‌میشه هه‌واله
دلخوشكرهكان به پیاوه‌كه‌ی بدات ، كاتیك كه
هاوسهره‌كه‌ی ده‌گه‌رێته‌وه بو مال و پێشوازی لێ بكات
به‌و به‌ری جوان و زه‌رده‌خه‌نه‌وه ، چونكه بیگومان ده‌زانین
پیاوان له‌ ده‌ره‌وه توشی ماندوو بونیکی زور ده‌بن
له‌ده‌ره‌وه ، وه له‌كاتی هه‌بوونی كێشه‌كاندا هه‌ول‌بده
كه كاتی گونجاودا پێی بلیت ، نه‌ك هه‌موو كات شته
ناخوشه‌كانی پێی بلیت ،

◆ الجماع (خهوتن)

یهکیک له مافهکانی میرد بهسمر خیزانهکویهوه ، بهپهله ولامهی بداتهوه ،
ههركاتیک بانگی کرد بو سهرجیگاکی ،

أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِذَا بَاتَتِ الْمَرْأَةُ هَاجِرَةً
فِرَاشَ زَوْجِهَا ، بَاتَتْ تَلْعُنُهَا الْمَلَائِكَةُ " . قَالَ ابْنُ جَعْفَرٍ : " حَتَّى تَرْجِعَ " .

حکم الحديث: إسناداه صحیحان

پێغمبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) دهفرمویت : ئهگەر ئافرهتیک
جیگهی هاوسهههکی بهجی هیشت ، ههتا بهیانى فریشتهکان نهعهتی
لێ دهکهن

ابن جعفر گوتی : ههتا دهگهڕیتهوه .
حه دیسهکەش صحیحه

بهلام ئهوهی گرنکه ئهم هوکمه بو ههموو کات نیه ، چونکه کاتیک ئافرهت
ههه عوزرینکی شهههه ههیت ئهوا ئهه کاتانه ناگهڕیتهوه

هاوسەرگیری ئارامى نەفسە بۆ
ھەردوولا ،

وہ حەوانەوہى جەستەيە و وہ
دَلنِياى روحە،

وہ دريژ کردنەوہى ژيانە بۆ
ئەوسەرى

